

Onikiienko, V. V., Yemelianenko, L. M., and Minenko, V. L. *Efektivnist doslidzhen teoretyko-metodolohichnykh ta praktychnykh problem rozvytku produktyvnykh syl Ukrainy* [The effectiveness of the theoretical and research methodological and practical problems of development of productive forces in Ukraine]. Kyiv: RVPS Ukrainy NAN Ukrainy, 2010.

Pereverzieva, A. V. "Naukovyi potentsial iak peredumova rozvytku liudskoho kapitalu" [The scientific potential as a prerequisite for the development of human capital]. *Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom*, no. 4 (2012): 27-32.

Stiuart, T. A. *Intellektualnyy kapital. Novyy istochnik bogatstva organizatsiy* [Intellectual capital. A new source of wealth organizations]. Moscow: Pokolenie, 2007.

УДК 316.422(477)

МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ

ЧОРНОДІД І. С.

УДК 316.422(477)

Чорнодід І. С. Методологія аналізу соціальної конкурентоспроможності країни

У статті розглядається методологія аналізу соціальної конкурентоспроможності країни. Обґрунтовано актуальність та сутність поняття соціальної конкурентоспроможності країни. Охарактеризовано складові соціальної конкурентоспроможності. Розкрито соціальні критерії слаборозвинених і розвинених країн і обґрунтовано, що критерії та пріоритети є різними. Доведено, що соціальна складова конкурентоспроможності існує на макро-, мезо- і мікрорівнях, причому на кожному з них має інші кількісні та якісні характеристики. Охарактеризовано чинники соціальної конкурентоспроможності економіки на макро-, мезо- і мікрорівнях. Зроблено відповідні висновки щодо специфіки категорії «соціальна конкурентоспроможність країни», яка має ряд індикаторів, заснованих на функціонуванні формальних і неформальних суспільних інститутів (зрілість суспільних інститутів, ступінь розвитку людського і соціального капіталу, ступінь довіри, соціальна відповідальність бізнесу, економічна свобода та ін.). Доведено, що об'єктом соціальної конкурентоспроможності країни виступає суспільний соціальний ефект, який проявляється як досягнення високого рівня життя та зростання добробуту населення.

Ключові слова: конкурентоспроможність країни, соціальна конкурентоспроможність країни, суспільні інститути, людський капітал, соціальний капітал.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 10.

Чорнодід Ігор Степанович – кандидат економічних наук, доцент, докторант, Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (бульв. Дружби народів, 28, Київ, 01103, Україна)

E-mail: Chornodid@ukr.net

УДК 316.422(477)

Чорнодід І. С. Методологія аналізу соціальної конкурентоспроможності країни

В статье рассматривается методология анализа социальной конкурентоспособности страны. Обоснована актуальность и сущность понятия социальной конкурентоспособности страны. Охарактеризованы составляющие социальной конкурентоспособности. Раскрыты социальные критерии слаборазвитых и развитых стран и обосновано, что критерии и приоритеты у них разные. Доказано, что социальная составляющая конкурентоспособности существует на макро-, мезо- и микроуровнях, причем на каждом из них имеет другие количественные и качественные характеристики. Охарактеризованы факторы социальной конкурентоспособности экономики на макро-, мезо- и микроуровнях. Сделаны соответствующие выводы о специфике категории «социальная конкурентоспособность страны», которая имеет ряд индикаторов, основанных на функционировании формальных и неформальных общественных институтов (зрелость общественных институтов, степень развития человеческого и социального капитала, степень доверия, социальная ответственность бизнеса, экономическая свобода и др.). Доказано, что объектом социальной конкурентоспособности страны выступает общественный социальный эффект, который проявляется как достижение высокого уровня жизни и рост благосостояния населения.

Ключевые слова: конкурентоспособность страны, социальная конкурентоспособность страны, общественные институты, человеческий капитал, социальный капитал.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Библ.:** 10.

Чорнодід Ігор Степанович – кандидат экономических наук, доцент, докторант, Научно-исследовательский экономический институт Министерства экономического развития и торговли Украины (бульв. Дружбы народов, 28, Киев, 01103, Украина)

E-mail: Chornodid@ukr.net

UDC 316.422(477)

Chornodid I. S. Methodology of Analysis of Social Competitiveness of a Country

The article considers methodology of analysis of social competitiveness of a country. It grounds actuality and essence of the notion of social competitiveness of a country. It characterises components of social competitiveness. It describes social criteria of underdeveloped and developed countries and shows that they have different criteria and priorities. It proves that the social component of competitiveness exists at macro-, meso- and micro-levels, and it has different qualitative and quantitative characteristics at each of them. It characterises factors of social competitiveness of economy at macro-, meso- and micro-levels. It draws relevant conclusions on specific features of the "social competitiveness of a country" category, which has a number of indicators based on functioning of formal and informal public institutions (maturity of public institutions, degree of development of human and social capital, degree of confidence, social responsibility of business, economic freedom, etc.). It proves that the object of social competitiveness of a country is a public social effect, which manifests itself as achievement of a high level of life and growth of well-being of the population.

Key words: country competitiveness, social competitiveness of a country, public institutions, human capital, social capital.

Pic.: 3. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 10.

Chornodid Igor S. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree, The Economic Research Institute of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (bulv. Druzhby narodiv, 28, Kyiv, 01103, Ukraine)

E-mail: Chornodid@ukr.net

Сучасні економічні реалії переконливо свідчать, що темпи та загальний вектор напрямку соціально-економічного прогресу національної економіки значною мірою залежать від конкурентоспроможності країни. Питання соціальної конкурентоспроможності в економіці полягає в наданні економічним процесам соціального змісту, повернення економіки «обличчям до людини», а саме: як міра задоволення потреб і способів реалізації усіх членів суспільства та гарантування соціальної безпеки, стабільного й ефективного розвитку шляхом інтеграції зусиль влади, бізнесу і громадянсько-го суспільства.

Питання забезпечення соціальної конкурентоспроможності економіки України розглядаються в працях вітчизняних вчених: Л. Л. Антонюк, Я. Б. Базилюк, З. С. Варналії, А. С. Гальчинський, З. І. Галушка, В. М. Геєць, Я. А. Жаліло, Е. М. Лібанова, Б. Є. Кваснюк, І. Г. Мансуров, Г. Н. Філюк, Б. Гаврилишин, А. Гальчинський, Т. Гайдай, О. Грішнова, П. Єщенко, Ю. Зайцев, В. Ільїн, Б. Кваснюк, І. Мазур, І. Малий, В. Мандибура, Б. Пасхавер. та ін.

Категорія соціальної конкурентоспроможності – відносно нове поняття, яке сприймається як саме собою зрозуміле. Однак актуальність цього поняття стає все більш відчутною. Це вимагає не просто визначення його як економічної категорії, а й окреслення цілей та механізмів її досягнення кожною країною.

Теоретичні концепції та практичні підходи до аналізу феномена конкурентоспроможності країни свідчать про надзвичайно важливе значення його соціальної складової. Як підкреслює Ю. Полунєєв, «конкурентоспроможність країни» – це «...одна з найбільш впливових концепцій економіки розвитку та практичної політики, оскільки вона охоплює не лише економічні показники, а й оцінює соціальні наслідки свого впливу – політичний процес і управління суспільством, рівень освіти, наукову базу, верховенство закону, культуру, систему цінностей, інформаційну інфраструктуру тощо [6].

З нашого погляду, вона зумовлюється новими умовами міжнародної конкуренції, зокрема, процесами глобалізації та економічної інтеграції, зростанням обсягів переміщення капіталу і робочої сили, поглибленням соціокультурних зв'язків, зміною пріоритетів стратегій соціально-економічного розвитку різних країн, загостренням глобальних проблем. Це підтверджується зокрема, тим, що в рейтингу глобальної конкурентоспроможності провідні позиції займають ті держави, які досягли високих показників людського розвитку на основі, насамперед, крупномасштабних інвестицій у людський капітал та інтелектуальне «насичення» масових професій.

Спочатку зазначимо, що до переліку факторів не-економічного характеру, які впливають та визначають рівень конкурентоспроможності держав та їх національних економік, неодмінно включається фактор цивілізаційної належності держави. Цивілізаційні детермінанти залежно від характеру впливу на соціально-економічний розвиток держави та рівень її конкурентоспроможності виступають як сила, що сприяє прогресу й забезпечує формування конкурентних переваг і високого рівня конкурентоспроможності основних структурних елементів

цивілізації – держав, так і як сила, яка суттєво протидіє прогресу, призводить до формування конкурентних недоліків і знижує рівень конкурентоспроможності держави. Це дозволяє більш повно зрозуміти джерела, фактори та механізм формування й забезпечення конкурентних переваг на рівні держави; визначити основні напрямки та перспективи трансформаційних процесів [1].

Халда Н. О. пропонує її визначати як «...здатність соціальної сфери задовольняти потреби всіх верств населення та забезпечувати високу якість життя населення. Її рівень залежить від ефективності системи оцінки соціальних ризиків і побудови відповідної структури соціальної сфери, а також від рівня економічного розвитку, який є основою для асигнувань у соціальну сферу та її удосконалення» [8]. Автор зосереджує увагу на характеристиках соціальної сфери та рівні і якості життя населення, а механізм реалізації пов'язує з рівнем розвитку економіки.

Частково погоджуючись з необхідністю включення у це поняття наведених характеристик, зауважимо, що воно, насправді, має більш широке значення, оскільки має вибудовуватися на принципах порівняльності, системності, багаторівневості, взаємозалежності з іншими видами конкурентоспроможності, стійкості. Враховуючи вищенаведене, можна визначити, що соціальна конкурентоспроможність країни – це порівняльний стан розвитку соціальних процесів і явищ, який характеризує її місце у світовому співтоваристві, наявність порівняльних переваг за показниками рівня життя, соціальної безпеки, ступенем розв'язання глобальних проблем і потенційні можливості (економічні, технологічні, інституціональні, людські та інші) для забезпечення й підтримання високого конкурентного статусу у політичній, економічній та соціокультурній сферах.

Узагальнено складові соціальної конкурентоспроможності країни представлено на *рис. 1*.

Разом з тим, для груп країн з різним рівнем соціально-економічного розвитку існують різні соціальні критерії конкурентоспроможності. Так, основними соціальними критеріями конкурентоспроможності слаборозвинених країн, з нашого погляду, можуть бути покладені пріоритети, визначені в Цілях розвитку тисячоліття (ЦРТ) [7]:

Глобальні ЦРТ для досягнення до 2015 року:

Ціль 1: Ліквідація крайньої злиденності та голоду.

Ціль 2: Забезпечення загальної початкової освіти.

Ціль 3: Заохочення гендерної рівності і розширення прав і можливостей жінок.

Ціль 4: Скорочення дитячої смертності.

Ціль 5: Поліпшення охорони материнства.

Ціль 6: Боротьба з ВІА/СНІДом, малярією і іншими захворюваннями.

Ціль 7: Забезпечення сталого екологічного розвитку.

Ціль 8: Формування глобального партнерства з метою розвитку.

Національні стратегії підвищення конкурентоспроможності та існуючі плани досягнення ЦРТ можуть взаємно підкріплювати один одного [2].

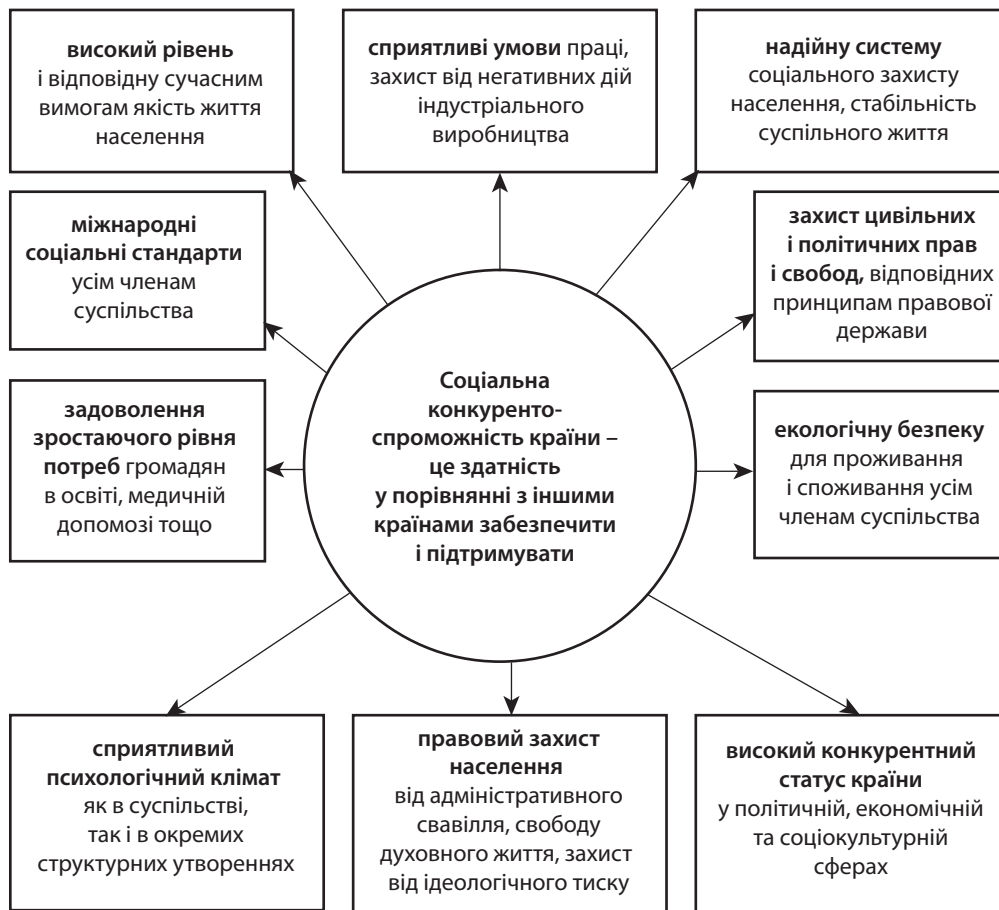

Рис. 1. Складові соціальної конкурентоспроможності країни

Джерело: складено автором самостійно.

Для розвинених країн критеріями соціальної конкурентоспроможності виступають більш високі соціально-економічні цілі. З початку 2000-х років у Євросоюзі діє Лісабонська стратегія (*Lisbon Strategy*) – нова стратегічна мета Європейського Союзу, спрямована на підвищення його глобальної конкурентоспроможності через економічне оновлення та поліпшення в соціальній сфері й охороні довкілля.

На Форумі в Гетеборзі (Швеція) у червні 2001 р. була прийнята перша Стратегія сталого розвитку Європи – EU SDS («Гетеборзька Стратегія»), метою якої стало створення можливості для наступних поколінь отримати кращу якість життя. Ця Стратегія орієнтувала країни – члени ЄС на новий підхід до управління у своїх країнах, який забезпечував би синергію ефективності спільного проведення економічної, соціальної та екологічної політики. «Гетеборзька Стратегія» стала третьою складовою (екологічним компонентом) раніше прийнятої «Лісабонської Стратегії» економічного і соціального оновлення Європи. Ці дві важливі стратегії взаємоповнюють одна одну.

У 2005 р. було вирішено збільшити інвестиції в освіту і науку, забезпечити підтримку МСП, підвищити рівень зайнятості та реалізувати спільну енергетичну політику країн – членів. З огляду на нові орієнтири також суттєво оновлена EU SDS – «Гетеборзька Стратегія»: було заявлено, що метою зведеної оновленої стратегії EU SDS стала ідентифікація, розробка і реалізація

заходів, які б створювали можливість для ЄС досягти постійного поліпшення якості життя, як для нинішньої, так і для майбутніх генерацій на основі єдиної та узгодженої стратегії.

Характерною рисою конкурентоспроможності, що притаманна країнам – ключовим інноваторам, є безперервне нарощування саме динамічних конкурентних переваг і механізмів захисту й підтримки високотехнологічних сегментів шостого технологічного укладу – основи економіки знань – і розвиток сучасної інфраструктури інноваційної сфери [5].

Головними критеріями соціальної конкурентоспроможності високорозвинених країн можна вважати їх успіхи за такими пріоритетами:

- ✦ економічне оновлення та поліпшення стану соціальної сфери й охорони довкілля;
- ✦ формування економіки, що базується на знаннях, здатної до постійного зростання, забезпечує більше кращих робочих місць та тісніше соціальне гуртування;
- ✦ перехід до наукоємної економіки і всього суспільства на базі використання найефективніших методів розвитку інформатики і НДІДКР;
- ✦ модернізація Європейської соціальної моделі шляхом інвестування в усі сфери життя для забезпечення високого рівня добробуту;
- ✦ стимулювання розвитку технологій захисту оточуючого середовища та екологічних інновацій.

Реалізація визначених цілей значною мірою залежить від ефективності використання різних видів ресурсів. З погляду соціальної конкурентоспроможності велике значення мають показники використання людських ресурсів. Їм надавалася значна увага наприкінці 1990-х рр. Саме тоді концепція конкурентоспроможності національної економіки, як спроможності підвищувати рівень життя в країні через підвищення продуктивності та зайнятості, знайшла своє відображення у програмах ЄС наприкінці ХХ століття (рис. 2).

та енергетичної складової у вартості ВВП, зумовлює домінування високотехнологічних галузей та сфери високоінтелектуальних послуг, поширення інформаційно-комунікаційних технологій, формування сектора творчої (креативної, культурної) індустрії, превалювання сфери (ІКТ), експортної переорієнтації на високотехнологічні товари та послуги, зростання частки інтелектуальної робочої сили у структурі зайнятості та ін.

Процес переходу від матеріальної до нематеріальної складової економічної системи висуває на перший

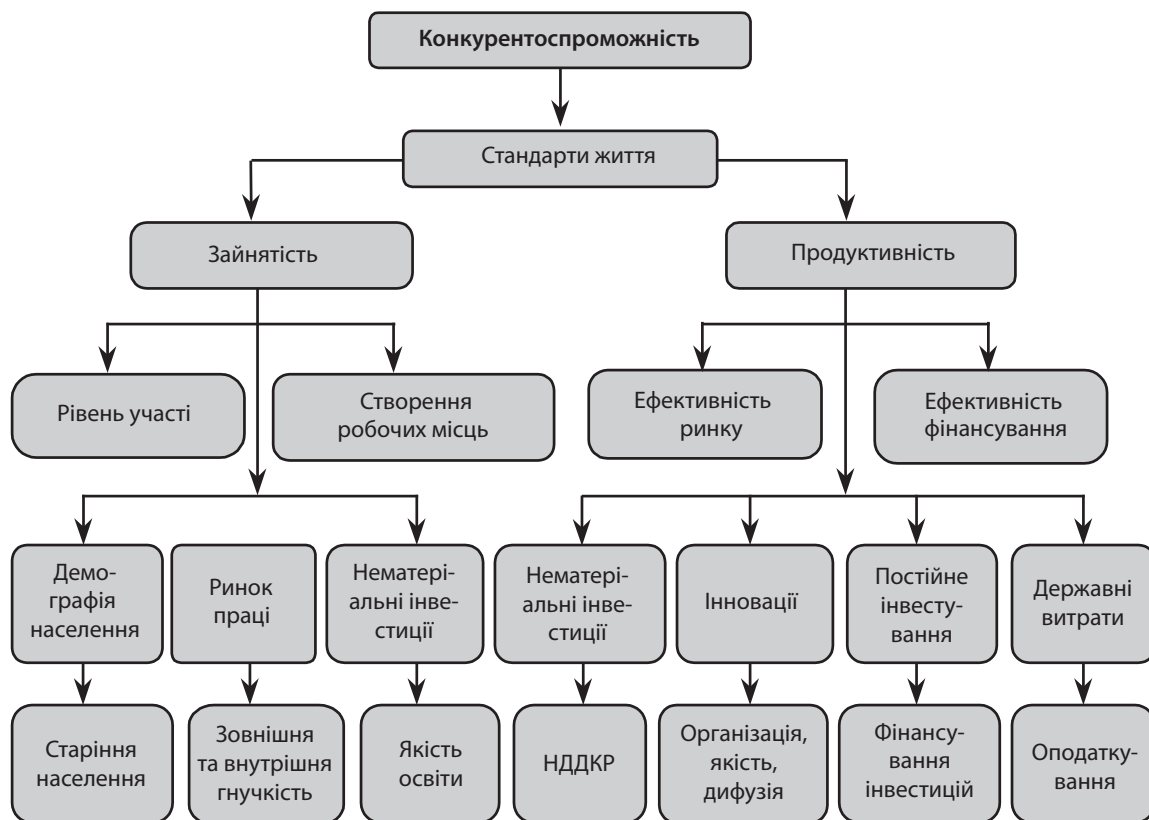

Рис. 2. Піраміда конкурентоспроможності

Джерело: European Commission (1995): Performance of the European Union Labour Market. – Brussels. – European Economy. – 1995. – No. 3.

Тоді ж, наприкінці ХХ ст. учені почали дискутувати щодо появи незвичайного феномену – «парадоксу продуктивності праці», викликаного труднощами вимірювання низки економічних процесів, властивих новій інформаційній економіці, оскільки зростають інвестиції в нові технології, а продуктивність праці сповільнюється (особливо у сфері послуг). Це пояснюється неспроможністю традиційної статистики достовірно проаналізувати структуру сучасної економіки, яка швидко змінюється. А зниження продуктивності праці ще не означає зниження її конкурентоспроможності. Отже, необхідно визнати, що конкурентоспроможність – поняття багатогранне і комплексне, включає в себе економічні, соціальні, соціобіологічні, психологічні та інші складові.

Визначальне значення у зростанні конкурентоспроможності багатьох країн має впровадження інновацій не лише у виробничу, а й в усі інші сфери суспільного життя. Надзвичайно велике значення має інтелектуалізації виробництва, яка сприяє зниженню сировинної

план необхідність урахування специфіки глобального інституційного порядку, його національної специфіки. Інститути можуть створювати перешкоди одним типам господарської діяльності і сприяти розвитку інших. Так, відомим прикладом є вплив соціальної структури (і, зокрема, норм спадкоємства) на економічну спеціалізацію різних країн Південно-Східної Азії [10]. У Південній Кореї багатство сконцентроване в руках еліти, який вдалося налагодити капіталомісткі виробництва (автомобіле- і суднобудування, сталь, побутова техніка та ін.). На відміну від Кореї та Японії, сімейна система в Китаї, Гонконзі, Тайвані заснована на патрілінійному принципі, коли спадок ділиться порівну між синами. У результаті сформувався значний прошарок малого бізнесу, що досягає успіху, наприклад, у ремісничому виробництві.

Соціальна складова конкурентоспроможності існує на макро-, мезо- і мікрорівнях, причому, на кожному з них має інші кількісні та якісні характеристики (табл. 1).

Чинники соціальної конкурентоспроможності економіки на макро-, мета- і мікрорівнях

Форми та сфери прояву							
Рівень прояву	Природно-кліматичні	Економічні	Політичні	Соціальні	Технологічні	Культурно-освітні	Інституціональні
Макрорівень	Кількість і якість природних ресурсів. Екологічна безпека. Залежність країни від постачальників ресурсів. Наявність заміників	Масштаби виробництва та задоволення потреб. Розвиток фінансових ринків. Умови розвитку підприємництва. Масштаби інвестицій	Пріоритети соціальної політики держави. Система соціального захисту. Соціальне законодавство. Лібералізація економічних відносин. Державний контроль	Соціальна безпека. Розвиток людського і соціального капіталу. Рівень і якість життя. Ступінь соціальної диференціації. Бідність. Соціальна інклюзивність	Науково-технічний рівень виробництва. Стимулювання НДДКР. Інноваційна складова економічного розвитку. Наукоємність виробництва	Освітній рівень населення. Розвиток культури, спорту. Конкурентоспроможність системи освіти. Доступність освіти і культурних благ	Система цінностей. Релігійні переконання. Стіійкість національних традицій, звичаїв
Метарівень	Формальні та реальні права на використання ресурсів. Ринки природних ресурсів та їх інфраструктура. Демографічна ситуація. Забезпеченість робочою силою	Ефективність функціонування ринків землі, капіталу, робочої сили. Доступність і масштаби споживання. Конкурентні переваги територій	Відношення влади до бізнесу. Пріоритети стратегії соціально-економічного розвитку регіону. Політична стабільність. Розвиток громадянського суспільства	Зайнятість. Згуртованість суспільства. Довіра, співпраця, взаємна підтримка. Партнерство держави і бізнесу	Доступ до різних видів економічної інформації. Основи економіки знань. Технологічна інфраструктура	Соціальна інфраструктура. Доступ до культурних та освітніх благ. Якість життя. Самоідентифікація населення регіону	Державно-приватне партнерство. Якість інститутів влади. Інституційні обмеження бізнесу
Мікрорівень	Доступ до ресурсів. Якість використання ресурсів	Кількість і якість продукції. Конкурентоспроможність продукції. Конкурентні переваги підприємств	Умови праці; право на управління, на отримання доходу; соціальні гарантії	Соціальна відповідальність бізнесу. Ефективність менеджменту. Соціальний пакет. Репутація фірми	Технологічний рівень виробництва. Інтелектуалізація виробництва. Рівень інформатизації бізнесу	Освітній та професійний рівень працівників. Організаційна культура	Права власності. Право на соціальний захист. Норми праці та її оплати

ЕКОНОМІКА ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Вона являє собою систему відносин, що стосуються реалізації соціальних потреб суспільства в цілому, населення регіонів, колективів підприємств, окремих громадян. Її кількісні та якісні характеристики складають основу для порівнянь на усіх рівнях. Чинники соціальної конкурентоспроможності на мікро- та мезорівнях складають умови для забезпечення її на макрорівні. Однак вони на можуть бути простою сумою показників соціального розвитку, оскільки існують складні прямі й зворотні зв'язки між різноманітними соціально-економічними явищами і процесами усіх рівнів. Це якраз і визначає складність визначення соціальної конкурентоспроможності національної економіки як економічної категорії. Система цих чинників забезпечує умови соціальної конкурентоспроможності країни, які дозволяють досягти високого рівня життя та зростання добробуту населення, збереження умов і ресурсів для наступних поколінь, привабливі умови для інвестицій та підвищення ефективності економічного розвитку.

До основних чинників належать природні ресурси, кліматичні умови, географічне положення тощо. Їх отримує країна по спадку або при незначних капіталовкладеннях. У сучасних умовах вони не мають особливого значення для конкурентної переваги країни або створювана ними перевага нестійка. Роль основних чинників у забезпеченні конкурентоспроможності країни, як зазначав М. Портер, знижується через скорочення потреби в них або через їх збільшену доступність (зокрема, у результаті діяльності або закупівель за кордоном).

Крім того, названі чинники мають важливе значення у виробничій сфері – у добувних галузях і в галузях, пов'язаних із сільським господарством.

В умовах інтенсивного розповсюдження глобалізаційних процесів переважна частка сукупного продукту в розвинених країнах створюється завдяки розвинутій сучасній інфраструктурі, наявності висококваліфікованої робочої сили, інформаційному сектору, а її соціальна складова формується переважно завдяки інституціональним чинникам, ефективності соціальної складової державної стратегії конкурентоспроможності.

Серед економічних чинників основним з погляду конкурентоспроможності виступає додана вартість, яка створюється приватним сектором. Відкрита конкуренція є потужним стимулом інновацій у діяльності підприємств. Стратегії конкурентоспроможності компаній країни, завоювання нових ринків, створення нових унікальних продуктів – це найбільш важливий чинник конкурентоспроможної економіки. А конкурентоспроможність країни, крім економічних досягнень, визначається ще рядом чинників, які взаємодіють між собою. Велике значення мають культура, якість освіти, розвиток науки, система цінностей у суспільстві, національна згуртованість, інфраструктура, спрямована на розвиток людського та інтелектуального капіталу.

Усі чинники взаємно зумовлюють один одного і разом складають середовище, функціонування якого орієнтоване на забезпечення конкурентоспроможного розвитку. Так, наприклад, для визначення стратегічних орієнтирів і напрямків розвитку регіону необхідно ана-

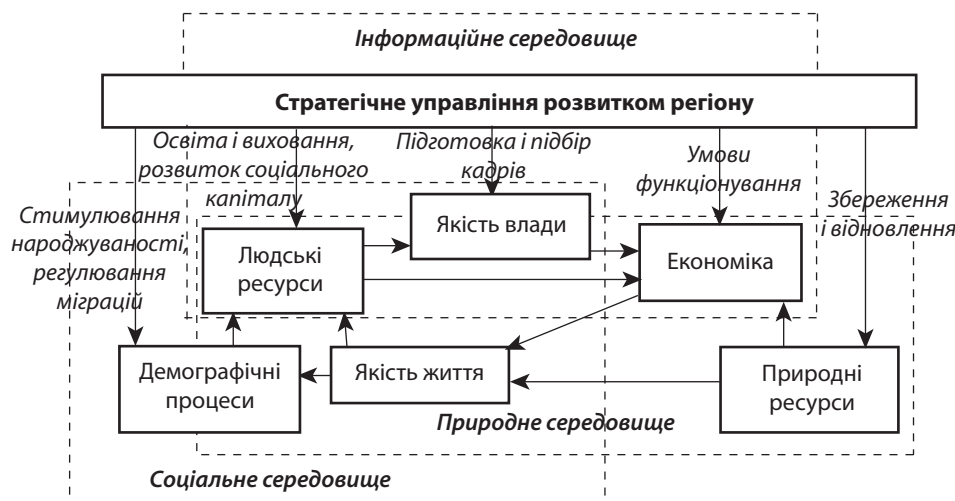
лізувати та враховувати складну систему взаємозалежностей, які складаються у природному, економічному, соціальному, інформаційному середовищі (рис. 3).

Як бачимо на рис. 3, соціальні чинники виступають як зв'язуючий елемент між природним, соціальним та інформаційним середовищем.

У поясненні феномену соціальної конкурентоспроможності країни, таким чином, виявляється соціосинергетичний ефект, суть якого «...виявляється у взаємоузгодженні соціальної та економічної, екологічної та економічної, а також екологічної та соціальної сфер, і на цьому ґрунтуються теорії соціально орієнтованого, екологічно орієнтованого та ергономічного суспільного господарства» [3].

Можна зробити висновки, що категорія соціальної конкурентоспроможності країни специфічна з ряду причин:

- ✦ країни не конкурують один з одним так, як це роблять компанії. Цілі забезпечення соціальної конкурентоспроможності – це високий міжнародний рейтинг за показниками добробуту, розвитку ринків, інфраструктури, системи освіти, охорони здоров'я, суспільних інститутів, які визначають комфортні умови життя в країні, ступінь соціальної безпеки, умови розвитку бізнесу, самореалізації особистості, привабливість для інвестицій, перспективи успішного розвитку в майбутньому.
- ✦ конкурентні соціальні переваги не спрямовані на отримання прибутків чи іншої прямої економічної вигоди, – вони виступають умовою ефективного економічного розвитку;
- ✦ соціальна конкурентоспроможність ґрунтується на економічних результатах і показниках, таких як: зростання доходів і добробуту населення, ефективність функціонування ринку праці, розгалуженість та якісні характеристики соціальної інфраструктури та ін.;
- ✦ соціальна конкурентоспроможність має ряд індикаторів, заснованих на функціонуванні формальних і неформальних суспільних інститутів (зрілість суспільних інститутів, ступінь розвитку людського і соціального капіталу, ступінь довіри, соціальна відповідальність бізнесу, економічна свобода та ін.);
- ✦ за сучасних умов інституційний механізм повинен забезпечувати досягнення соціальних пріоритетів економічного розвитку, оскільки саме до нього можна віднести найбільш ефективні інструменти реалізації довгострокових пріоритетів соціальної конкурентоспроможності держави;
- ✦ держава виступає одним із суб'єктів відповідальності за забезпечення високого соціального конкурентного статусу країни, гарантує відповідність соціальних норм життя міжнародним стандартам;
- ✦ об'єктом соціальної конкурентоспроможності країни виступає суспільний соціальний ефект, який проявляється як досягнення високого рівня

Рис. 3. Зміст стратегічного управління розвитком регіону, орієнтованого на підтримку його конкурентоспроможності

Джерело: складено за : Матвіїшин Є. Г. Конкурентоспроможність як мета стратегічного управління розвитком регіону / Є. Г. Матвіїшин. – Теорія та практика державного управління. Вип. 3 (30). – 2011. – С. 3 – 8.

життя та зростання добробуту населення, збереження умов та ресурсів для наступних поколінь, привабливі умови для інвестицій та підвищення ефективності економічного розвитку тощо. ■

ЛІТЕРАТУРА

- Бочарова Ю. Г.** Цивілізаційна приналежність та рівень конкурентоспроможності держави / Ю. Г. Бочарова // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 4. – С. 243 – 248.
- Европейская Экономическая Комиссия. Комитет по экономическому сотрудничеству и интеграции. Сегмент тематического обсуждения: «Конкурентоспособность в современной экономике: вызовы для региона ЕЭК ООН»: Конкурентоспособность и инновационная деятельность. – Женева, 27-28 сентября 2006 года. – ECE/CECI/2006/3. – 20 с. – С. 11.
- Крюкова І. О.** Суспільно-економічні аспекти синергетики / Ірина Крюкова // Економічний часопис-XXI. – 2010. – № 5-6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://soskin.info/ea/2010/5-6/201044zmist.html>
- Матвіїшин Є. Г.** Конкурентоспроможність як мета стратегічного управління розвитком регіону / Є. Г. Матвіїшин // Теорія та практика державного управління. – 2011. – Вип. 3 (30). – С. 3 – 8.
- Пахомов С. Ю.** Міжнародна конкурентоспроможність в умовах формування глобальної інституційної системи / С. Ю. Пахомов : дис. ... д-ра екон. наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини / С. Ю. Пахомов. – Київ, 2011. – С. 23.
- Полунєв Ю.** Механізм підвищення конкурентоспроможності економіки України в посткризовий період / Ю. Полунєв // Економічний аналіз. – 2011. – Випуск 9. Частина 3. – С. 243.
- Цілі Розвитку Тисячоліття: прогрес на півшляху до 2015 та нові виклики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukraine2015.org.ua
- Халда Н. О.** Забезпечення соціальної конкурентоспроможності регіону в умовах структурних змін світового господарства / Н. О. Халда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_5/22.pdf

9. European Commission (1995): Performance of the European Union Labour Market. – Brussels. – European Economy. – 1995. – No. 3.

10. **Hamilton G.** Varieties of Hierarchies and Markets / G. Hamilton, R. Feenstra // Industrial and Corporate Change. – 1995. – № 4.

REFERENCES

- Bocharova, Yu. H. "Tsyvilizatsiina prynalezhnist ta riven konkurentospromozhnosti derzhavy" [Civilization identity and competitiveness of the state]. *Mekhanizm rehulivannia ekonomiky*, no. 4 (2010): 243-248.
- Hamilton, G., and Feenstra, R. "Varieties of Hierarchies and Markets". *Industrial and Corporate Change*, no. 4 (1995).
- Kriukova, I. O. "Suspilno-ekonomichni aspekty synerhetyky" [Socio-economic aspects of synergy]. <http://soskin.info/ea/2010/5-6/201044zmist.html>
- Khalda, N. O. "Zabezpechennia sotsialnoi konkurentospromozhnosti rehionu v umovakh strukturnykh zmin svitovoho hospodarstva" [Providing social competitiveness in terms of structural changes in the world economy]. http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_5/22.pdf
- "Konkurentosposobnost v sovremennoy ekonomike: vyzovy dlia regiona EEK OON" [Competitive in today's economy: challenges for the UNECE region], 2006.
- Matviishyn, Ye. H. "Konkurentospromozhnist iak meta stratehichnoho upravlinnia rozvytkom rehionu" [Competitiveness as a goal the development of strategic management in the region]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, no. 3 (30) (2011): 3-8.
- Poluniev, Yu. "Mekhanizm pidvyshchennia konkurentospromozhnosti ekonomiky Ukrainy v postkryzovyi period" [Mechanism of Competitiveness of Ukraine in the post-crisis period]. *Ekonomichniy analiz*, vol. 3, no. 9 (2011): 243-.
- "Performance of the European Union Labour Market". *European Economy*, no. 3 (1995).
- Pakhomov, S. Yu. "Mizhnarodna konkurentospromozhnist v umovakh formuvannia hlobalnoi instytutsiinoi systemy" [International competitiveness in the emerging global institutional system]. *Dys. ... d-ra ekon. nauk za spetsialnistiu 08. 00. 02*, 2011.
- "Tsili Rozvytku Tysyacholittia: prohres na pivshliakhu do 2015 ta novi vyklyky" [The Millennium Development Goals: Progress halfway to 2015 and new challenges]. www.ukraine2015.org.ua